اخبار

قابلیت‌ها و کارکردهای سامانه‌های «سمین» و «سما»

بهاره حسینی درباره قابلیت‌ها و کارکردهای سامانه‌های سمین و سما توضیح داد. نسخه بازنویسی‌شده سامانه مدیریت یکپارچه نهادهای مالی «سمین» با چه رویکردی توسعه یافته و چه قابلیت‌هایی دارد؟ سازمان بورس و اوراق بهادار به‌طور مستمر به‌منظور افزایش چابکی و بهبود فرآیندها و سهولت تجربه کاربری، سامانه‌ها را مورد بازبینی قرار می‌دهد. سامانه مدیریت یکپارچه نهادهای مالی «سمین» نیز، از ابتدا با در نظر گرفتن ارتباط با درگاه ملی مجوزهای کشور و با هدف تسهیل و تسریع صدور مجوزها توسعه یافته است. بازنویسی این سامانه از زمستان ۱۴۰۴، در تداوم همین ماموریت و با تمرکز بر به‌روزرسانی فناوری، انطباق با آخرین فرآیندها و الزامات سازمان و ارتقای خدمات به نهادهای مالی انجام شده است. ارزش افزوده نسخه جدید، توسعه ساختار تک کارتابلی پیشین به ساختاری مبتنی بر گردش کار است. این تغییر، بستر مدیریت منسجم مراحل رسیدگی و هماهنگی میان واحدهای مسوول را فراهم می‌کند. در کنار این قابلیت‌ها، یکپارچه‌سازی اطلاعات و شکل‌گیری تدریجی پروفایل نهادهای مالی نیز دنبال می‌شود. این رویکرد، بخشی از پروژه راهبردی استقرار نظام حکمرانی داده در سازمان بورس و اوراق بهادار و وزارت امور اقتصادی و دارایی است. نسخه عملیاتی‌شده سمین، گامی در این مسیر است و توسعه خدمات و تکمیل پوشش اطلاعاتی آن، متناسب با اولویت‌های سازمان و نیازهای نهادهای مالی ادامه خواهد یافت. آثار مورد انتظار از بهره‌برداری نسخه جدید «سمین» چیست؟ انتظار ما این است که نسخه جدید سمین، با یکپارچه‌سازی فرآیندها و تسهیل تعامل با درگاه ملی مجوزها، به بهبود ارایه خدمات و تسریع رسیدگی به درخواست‌ها کمک کند. ارتقای قابلیت پیگیری و انسجام گردش کار نیز می‌تواند تعامل میان متقاضیان و واحدهای تخصصی سازمان را تسهیل کند. در سطح مدیریتی، ساماندهی اطلاعات نهادهای مالی و توسعه گزارش‌های نظارتی، زمینه دسترسی به تصویر منسجم‌تری از وضعیت خدمات و فرآیندها را فراهم می‌سازد. هدف نهایی، ارتقای کیفیت خدمات، افزایش شفافیت و تقویت پشتوانه اطلاعاتی تصمیم‌گیری است. میزان تحقق این اهداف نیز در جریان بهره‌برداری و بر اساس عملکرد سامانه و بازخورد کاربران ارزیابی خواهد شد. چه بخش‌هایی در بازنویسی و عملیاتی‌سازی سامانه سمین نقش داشته‌اند؟ این اقدام با هم‌کاری مدیریت فناوری اطلاعات سازمان بورس و اوراق بهادار، شرکت رایان بورس و واحدهای تخصصی و کسب‌وکار معاونت نظارت بر نهادهای مالی انجام شده است. هماهنگی میان مجموعه‌های فنی، تخصصی و نظارتی، از شناسایی نیازها و تطبیق فرآیندها تا توسعه، استقرار و آغاز بهره‌برداری ادامه داشته است. از نگاه ما، این هم‌کاری مشترک، یکی از الزامات موفقیت پروژه‌های سامانه‌ای است. تداوم همراهی بخش فناوری و واحدهای کسب‌وکار، زمینه توسعه خدمات متناسب با نیازهای اجرایی و اولویت‌های سازمان را فراهم می‌کند. نسخه بازطراحی‌شده سامانه ارزیابی مدیران ارشد و اعضای هیات‌مدیره «سما» از چه زمانی و با همکاری کدام یک از ارکان عملیاتی شده است؟ نسخه اولیه سامانه ارزیابی مدیران ارشد و اعضای هیات‌مدیره «سما» هم‌سو با توسعه خدمات الکترونیک، بهبود فرآیندهای نظارتی و افزایش سرعت و دقت در بررسی صلاحیت مدیران ارشد بازار سرمایه در بورس تهران، فرابورس ایران، بورس کالای ایران، بورس انرژی ایران، سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه و مدیریت دارایی مرکزی، از تاریخ ۸ دی ۱۴۰۴ مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در نسخه بعدی سامانه «سما»، صلاحیت‌سنجی مدیران ارشد شرکت‌های نهاد مالی به عنوان جایگزین سامانه ستان طراحی و توسعه یافته و از تاریخ ۱۵ آبان ۱۴۰۵ به‌صورت رسمی عملیاتی شده است. این اقدام با هم‌کاری مدیریت فناوری اطلاعات سازمان، شرکت رایان بورس و واحدهای تخصصی و نظارتی ذی‌ربط انجام شده است. در بازطراحی سامانه «سما» چه مواردی مورد توجه قرار گرفته است؟ در بازطراحی «سما»، به‌روزرسانی فناوری و انطباق با آخرین مصوبات و رویه‌های ابلاغی سازمان مورد توجه قرار گرفته است. هدف، فراهم کردن بستری منسجم برای بررسی صلاحیت مدیران نهادهای مالی و بورس‌ها و تسهیل تعامل میان متقاضیان و واحدهای مسوول است. مدیریت ساختاریافته مدارک و کارتابل‌های اختصاصی واحدها در سامانه «سما» چه کارکردی دارد؟ این قابلیت‌ها با هدف ساماندهی اطلاعات پرونده‌ها و تسهیل مدیریت درخواست‌ها پیش‌بینی شده است.

بورس کالا در یک نگاه

آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران نشان می‌دهد در هفته منتهی به ۶ آذر ماه بیش از ۳ میلیون و ۱۱۹ هزار تن انواع کالا و محصول به ارزش بالغ بر ۱۵۳.۹ هزار میلیارد تومان معامله شد. همچنین ارزش معاملات ۱۰ شرکت برتر به حدود ۵۷.۶ هزار میلیارد تومان رسید. برترین‌های بورس کالای ایران در هفته منتهی به ۶ آذر ماه براساس ارزش فروش شرکت‌ها در بازار فیزیکی به شرح زیر است: ملی صنایع مس ایران با معامله ۱۹ هزار و ۱۲ تن اسید سولفوریک، مس کاتد، مس مفتول، سولفور و اکسید مولیبدن به ارزش ۱۳ هزار و ۶۰۷ میلیارد تومان در رتبه نخست ایستاد. پالایش نفت اصفهان با فروش ۱۲۳ هزار و ۴۵۰ تن وکیوم باتوم، لوب کات سبک و گوگرد کلوخه به ارزش ۹ هزار و ۲۵۲ میلیارد تومان دوم شد. پالایش نفت بندرعباس ۹۰ هزار تن لوب کات سنگین و وکیوم باتوم به ارزش ۷ هزار و ۱۰۹ میلیارد تومان فروخت و رتبه سوم را به خود اختصاص داد. پالایش نفت تهران (تندگویان) با معامله ۸۵ هزار و ۹۰۰ تن لوب کات سنگین و سبک، وکیوم باتوم و گوگرد گرانوله به ارزش ۶ هزار و ۵۵۲ میلیارد تومان چهارم شد. فولاد خوزستان با معامله ۵۰ هزار و ۷۵۰ تن تختال، شمش بلوم و آرگون به ارزش ۵ هزار و ۲۰۶ هزار و یک میلیارد تومان پنجم شد. معدنی و صنعتی چادرملو ۱۴۵ هزار و ۴۲۵ تن کنسانتره و گندله سنگ آهن، شمش بلوم و آرگون به ارزش ۳ هزار و ۴۵۶ میلیارد تومان فروخت و رتبه ششم را کسب کرد. فولاد کاوه جنوب کیش با فروش ۳۶ هزار و ۳۰۰ تن شمش بلوم به ارزش ۳ هزار و ۳۵۸ میلیارد تومان رتبه هفتم را به خود اختصاص داد. معدنی و صنعتی گل گهر با معامله ۱۵۰ هزار تن کنسانتره و گندله سنگ آهن به ارزش ۳ هزار و ۲۷۵ میلیارد تومان هشتم شد. پتروشیمی شازند ۱۱ هزار و ۵۷۰ تن مواد پلیمری و شیمیایی به ارزش ۲ هزار و ۹۷۳ میلیارد تومان فروخت و نهم شد.

پتروشیمی تندگویان هم با فروش ۷ هزار و ۳۲ تن مواد پلیمری به ارزش ۲ هزار و ۷۷۷ میلیارد تومان رتبه دهم را به خود اختصاص داد.

«تعادل» روند معاملات بورس را بررسی می‌کند

کوچ نقدینگی به بورس

بازار سرمایه پس از تجربه یک دوره فشار، اکنون وارد دوره رونق شده و روز گذشته شاهد رشد و رکوردشکنی بورس تهران بودیم. ریزش بورس در هفته‌ها و روزهای گذشته را نمی‌توان صرفاً به اصلاح قیمت‌ها یا شناسایی سود از سوی معامله‌گران دانست؛ بلکه مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی، سیاسی و روانی در شکل‌گیری موج عرضه نقش داشته‌اند.

افزایش نااطمینانی‌های سیاسی و اقتصادی، نگرانی از تشدید تنش‌های منطقه‌ای، نوسانات نرخ ارز و ابهام در چشم‌انداز متغیرهای کلان اقتصادی، از جمله عواملی بودند که بر انتظارات سرمایه‌گذاران تأثیر گذاشتند و موجب شدند بخشی از فعالان بازار ترجیح دهند به‌جای پذیرش ریسک، نقدینگی خود را از سهام خارج کنند.

در این شرایط، افزایش احتیاط معامله‌گران و کاهش اعتماد به پایداری روند صعودی، فشار فروش را در بسیاری از نمادها تشدید کرد. از سوی دیگر، جذابیت نسبی بازارهای موازی و صندوق‌های درآمد ثابت، در کنار نگرانی از افزایش نرخ بهره و تأثیر آن بر هزینه تأمین مالی شرکت‌ها و ارزش‌گذاری سهام، به خروج بخشی از سرمایه‌ها از بازار سهام دامن زد. از سوی دیگر تجربه افت‌های قبلی و نگرانی از تکرار نوسانات شدید، باعث شد واکنش سرمایه‌گذاران به اخبار منفی سریع‌تر و شدیدتر شود. با این حال، معاملات روز اخیر تصویر متفاوتی از وضعیت بازار ارایه داد و بازگشت تقاضا در بخش گسترده‌ای از نمادها، بار دیگر امید به بهبود شرایط را تقویت کرد. ورود نقدینگی حقیقی، افزایش قدرت خریداران و تشکیل صف‌های خرید در تعداد زیادی از نمادها نشان داد که بخشی از سرمایه‌گذاران بار دیگر به بازار سهام توجه نشان داده‌اند.

بازار از دریچه معاملات

بازار سرمایه در معاملات اولین روز کاری هفته روندی مثبت و پرقدرت را پشت سر گذاشت و شاخص‌های بورسی با رشد قابل توجهی همراه شدند. افزایش بیش از ۲۲۵ هزار واحدی شاخص کل بورس در کنار رشد بیش از ۲ درصدی شاخص هم‌وزن، از گسترش موج تقاضا در کلیت بازار حکایت دارد. قفل شدن صدها نماد در صف خرید، فضای معاملاتی روز گذشته را تحت تأثیر قرار داد و بار دیگر قدرت تقاضا در بازار سهام را به نمایش گذاشت.

معاملات اولین روز کاری هفته یعنی شنبه ۷ آذرماه، بازار سهام در شرایطی به پایان رسید که هر دو شاخص اصلی بورس با افزایش قابل توجهی همراه شدند و فضای عمومی معاملات تحت تأثیر برتری خریداران قرار گرفت.

شاخص کل بورس با افزایش ۲۲۵ هزار و ۶۹۷ واحدی، در ارتفاع ۸ میلیون و ۸۹۹ هزار و ۳۵۹ واحد ایستاد و بازدهی مثبت ۲.۶ درصدی را به ثبت رساند. در همین حال، شاخص کل هم‌وزن نیز با رشد ۵۴ هزار و ۱۵۰ واحدی به سطح ۲ میلیون و ۶۶۸ هزار و ۹۹۰ واحد رسید و افزایش ۲.۰۷ درصدی را تجربه کرد.

رشد هم‌زمان این دو شاخص از اهمیت بسیاری دارد؛ چراکه افزایش شاخص کل به‌تنهایی نمی‌تواند تصویر کاملی از وضعیت بازار ارایه دهد. در برخی روزهای معاملاتی، رشد شاخص کل بیشتر تحت تأثیر عملکرد مثبت شرکت‌های بزرگ و شاخص‌ساز اتفاق می‌افتد، اما افزایش هم‌زمان شاخص هم‌وزن نشان می‌دهد که دامنه صعود به شرکت‌های کوچک و متوسط نیز گسترش پیدا کرده است.

در معاملات روز گذشته نیز رشد بیش از ۲ درصدی شاخص هم‌وزن بیانگر آن است که بخش قابل توجهی از نمادهای بازار در مسیر صعودی قرار گرفته‌اند و موج مثبت معاملات تنها به سهم‌های بزرگ محدود نمانده است. به‌این ترتیب، می‌توان گفت تقاضا در بازار روز گذشته از گستردگی مناسبی برخوردار بوده و طیف وسیعی از سهامداران در سمت خرید حضور داشته‌اند. در جریان معاملات این روز، حجم دادوستد سهام، حق تقدم و صندوق‌های سهامی به ۵۹ میلیارد سهم رسید و ارزش معاملات نیز رقم ۴۱ هزار و ۲۶۰ میلیارد تومان را ثبت کرد.

البته مقایسه این رقم با ارزش معاملات ۵۵ هزار و ۸۷ میلیارد تومانی چهارشنبه هفته گذشته، از کاهش ارزش دادوستدها حکایت دارد؛ با این حال، نمی‌توان این افت را به‌تنهایی نشانه‌ای از کاهش تقاضا یا تضعیف جریان ورود سرمایه به بازار دانست.

یکی از دلایل مهم این موضوع، افزایش تعداد نمادهایی است که در پایان معاملات با صف خرید مواجه شدند. زمانی که تعداد زیادی از سهم‌ها به دلیل برتری تقاضا در محدوده صف خرید قفل می‌شوند، بخشی از سفارش‌های خرید امکان انجام معامله پیدا نمی‌کنند. در چنین شرایطی، باوجود تمایل خریداران برای ورود به بازار، حجم و ارزش معاملات به دلیل محدودیت عرضه نمی‌تواند متناسب با میزان تقاضای موجود افزایش پیدا کند.

بنابراین، کاهش ارزش معاملات در شرایطی که بخش بزرگی از نمادها با صف خرید مواجه هستند، لزوماً به معنای عقب‌نشینی خریداران نیست و برای ارزیابی دقیق وضعیت بازار باید سایر شاخص‌های معاملاتی، از جمله جریان نقدینگی و نسبت قدرت خرید به فروش حقیقی‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرد.

در همین راستا، سرانه خرید حقیقی‌ها در معاملات روز اخیر، به ۱۰۴ میلیون تومان رسید، در حالی که سرانه فروش حقیقی‌ها ۹۰ میلیون تومان بود. بر این اساس، قدرت خرید حقیقی‌ها به عدد ۱.۱۶ رسید که نشان‌دهنده برتری نسبی خریداران در جریان معاملات روز گذشته است.

ورود نقدینگی قابل توجه به بازار

یکی دیگر از مهم‌ترین اتفاقات معاملات در این روز، ورود قابل توجه نقدینگی حقیقی به بازار سهام بود. بر اساس آمار معاملات، خالص ورود پول حقیقی به سهام، حق تقدم و صندوق‌های سهامی به ۷ هزار و ۹۳ میلیارد تومان رسید؛ رقمی که از افزایش استقبال سرمایه‌گذاران حقیقی برای حضور در بازار سهام حکایت دارد.

در مقابل، صندوق‌های درآمد ثابت با خروج ۵ هزار و ۸۸۲ میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان نقدینگی مواجه شدند. هم‌زمانی خروج سرمایه از صندوق‌های درآمد ثابت و ورود پول به سهام می‌تواند نشانه‌ای از تغییر ترکیب سرمایه‌گذاری معامله‌گران و افزایش تمایل آنها به پذیرش ریسک بیشتر در بازار سرمایه باشد.

البته برای ارزیابی پایداری این روند، باید رفتار نقدینگی در روزهای آینده نیز مورد توجه قرار گیرد؛ چراکه تداوم ورود پول حقیقی می‌تواند به تقویت جریان تقاضا و تثبیت روند صعودی بازار کمک کند.

بررسی وضعیت سفارش‌های خریدوفروش در پایان معاملات روز شنبه نیز تصویر روشنی از برتری تقاضا در بازار ارایه می‌دهد.

ارزش سفارش‌های خرید در پایان دادوستدها به ۱۶ هزار و ۷۳۲ میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان رسید، در حالی که ارزش سفارش‌های فروش تنها ۶۶۹ میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان بود. به‌این ترتیب، اختلاف ارزش سفارش‌های خریدوفروش به بیش از ۱۶ هزار میلیارد تومان رسید و خالص برتری سفارش‌های خرید رقم ۱۶ هزار و ۶۳ میلیارد تومان را ثبت کرد.

از سوی دیگر، تعداد نمادهای مثبت و منفی نیز اختلاف قابل توجهی داشت. در پایان معاملات دیروز، ۸۷۲ نماد در محدوده مثبت قرار گرفتند و تنها ۷۵ نماد با افت قیمت همراه شدند. همچنین تعداد نمادهای دارای صف خرید به ۶۱۹ نماد رسید، درحالی که تنها ۲۱ نماد در صف فروش باقی ماندند.

این ترکیب معاملاتی نشان می‌دهد که فشار تقاضا در بخش بزرگی از بازار به‌مراتب بیشتر از عرضه بوده است. فاصله چشمگیر تعداد صف‌های خریدوفروش نیز بیانگر آن است که فروشندگان در بسیاری از نمادها نتوانسته‌اند پاسخگوی حجم سفارش‌های خرید باشند.

مجموع تحولات معاملاتی روز گذشته، از رشد هم‌زمان شاخص‌های کل و هم‌وزن گرفته تا ورود قابل توجه پول حقیقی، افزایش قدرت خرید و تشکیل صدها صف خرید، نشان می‌دهد که بازار سهام در شرایطی قدرتمند به کار خود پایان داده است.

با این حال، نکته مهم برای روزهای آینده، نحوه تبدیل تقاضای انباشته‌شده به معاملات واقعی و میزان پایداری ورود نقدینگی به بازار خواهد بود. درصورتی که عرضه سهام افزایش پیدا کند و خریداران همچنان توان جذب عرضه‌ها را داشته باشند، می‌توان انتظار داشت کیفیت معاملات نیز در کنار رشد شاخص‌ها تقویت شود.

روز گذشته بازار سهام یکی از روزهای پرقدرت خود را تجربه کرد؛ روزی که در آن نه‌تنها شاخص‌های اصلی رشد قابل توجهی داشتند، بلکه آمار ورود پول حقیقی و وضعیت سفارش‌ها نیز برتری محسوس تقاضا را تأیید کرد. با این وجود، تداوم این روند به رفتار معامله‌گران، پایداری جریان نقدینگی و توان بازار برای عبور از عرضه‌های احتمالی در معاملات آینده بستگی دارد.

ابزار جدید بورس انرژی برای سرمایه‌گذاری در نفت خام رونمایی شد

مردم نفت‌دار می‌شوند

مدیرعامل بورس انرژی ایران از طراحی ابزار مالی جدیدی برای فراهم کردن امکان سرمایه‌گذاری عمومی در حوزه نفت خام و میعانات گازی خبر داد؛ ابزاری که با هدف گسترش مشارکت مردم در تأمین مالی صنعت نفت، ایجاد فرصت‌های جدید سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و کمک به توسعه پروژه‌های بالادستی و پالایشی طراحی شده است. بر اساس این سازوکار، شهروندانی که کد سجام دارند و به بازار سرمایه دسترسی پیدا کرده‌اند، می‌توانند در حوزه نفت خام و میعانات گازی سرمایه‌گذاری کنند و از تغییرات قیمت این محصولات در بازارهای جهانی بهره‌مند شوند.

محمد نظیفی، مدیرعامل بورس انرژی ایران، در برنامه رادیو اقتصاد با اشاره به طراحی گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی اظهار کرد: این ابزار مالی با ساختار و معماری جدیدی طراحی شده است و می‌تواند زمینه مشارکت گسترده مردم در تأمین مالی بخش انرژی کشور را فراهم کند.

وی با بیان اینکه بازار سرمایه به دنبال ایجاد ابزارهای متنوع برای جذب سرمایه‌های عمومی و هدایت آنها به بخش‌های مولد اقتصاد است، افزود: طراحی این گواهی سپرده می‌تواند مسیر جدیدی برای ورود سرمایه‌گذاران به صنعت نفت ایجاد کند؛ به گونه‌ای که افراد بدون نیاز به فعالیت مستقیم در حوزه نفت و انرژی، امکان سرمایه‌گذاری در این بخش را از طریق بازار سرمایه داشته باشند.

گواهی سپرده نفت خام؛ مسیر جدید سرمایه‌گذاری مردم یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ابزار جدید بورس انرژی، فراهم کردن امکان سرمایه‌گذاری برای عموم مردم است. در شرایطی که سرمایه‌گذاری در بخش نفت و میعانات گازی به‌طور معمول نیازمند منابع مالی قابل توجه، دسترسی به زیرساخت‌های تخصصی و فعالیت در حوزه‌های مرتبط با صنعت انرژی است، طراحی گواهی سپرده نفت خام می‌تواند این محدودیت‌ها را تا حدودی برطرف کند و فرصت حضور سرمایه‌گذاران خرد را نیز فراهم سازد.

نظیفی با اشاره به ساختار این ابزار مالی گفت: گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی با معماری جدیدی طراحی شده و تمامی شهروندانی که کد سجام دارند و امکان فعالیت در بازار سرمایه برای آنها فراهم است، می‌توانند در این حوزه سرمایه‌گذاری کنند. بر اساس توضیحات مدیرعامل بورس انرژی، این ابزار قرار است از طریق بستر معاملاتی بازار سرمایه در اختیار سرمایه‌گذاران قرار گیرد و افراد بتوانند متناسب با میزان سرمایه و اهداف مالی خود، در آن مشارکت داشته باشند. به این ترتیب، سرمایه‌گذاری در حوزه نفت خام و میعانات گازی دیگر صرفاً محدود به مجموعه‌های بزرگ اقتصادی، شرکت‌های تخصصی یا فعالان صنعت انرژی نخواهد بود و سرمایه‌گذاران حقیقی نیز امکان حضور در این بازار را خواهند داشت. این موضوع از منظر توسعه ابزارهای مالی در بازار سرمایه اهمیت دارد؛ چراکه تنوع‌بخشی به گزینه‌های سرمایه‌گذاری می‌تواند به‌افزایش جذابیت بازار و فراهم شدن مسیرهای تازه برای هدایت نقدینگی به‌سمت بخش‌های مولد اقتصاد منجر شود.

سازوکار معاملات و نحوه تعیین قیمت

مدیرعامل بورس انرژی ایران در ادامه به سازوکار معاملاتی گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی اشاره کرد و توضیح داد که معاملات این ابزار مانند سایر اوراق بهادار در بورس انرژی و به روش حراج پیوسته انجام خواهد شد.

به گفته نظیفی، قیمت این گواهی‌ها بر اساس معاملات انجام‌شده و متناسب با حجم عرضه و تقاضا در بازار تعیین می‌شود. بنابراین، قیمت‌گذاری اوراق در چارچوب سازوکار معاملاتی بازار صورت خواهد گرفت و سرمایه‌گذاران می‌توانند با توجه به شرایط بازار، نسبت به خرید یا فروش گواهی‌های خود اقدام کنند. حراج پیوسته یکی از روش‌های متداول معاملات در بازارهای مالی است که در آن سفارش‌های خرید و فروش به‌صورت مستمر وارد سامانه معاملاتی می‌شوند و قیمت بر اساس تعامل میان خریداران و فروشندگان شکل می‌گیرد. استفاده از این روش در معاملات گواهی سپرده نفت خام می‌تواند به شفافیت فرآیند قیمت‌گذاری و انعکاس شرایط واقعی بازار کمک کند.

بازارگردانی برای افزایش نقدشوندگی

یکی از موضوعات مهم در طراحی ابزارهای سرمایه‌گذاری جدید، امکان خروج سرمایه‌گذاران از بازار و فروش دارایی در زمان مورد نیاز است. به همین دلیل، نقدشوندگی اوراق و وجود سازوکارهای حمایتی در بازار ثانویه از جمله عواملی است که می‌تواند بر استقبال سرمایه‌گذاران از گواهی سپرده نفت خام تأثیرگذار باشد. نظیفی با اشاره به پیش‌بینی سازوکارهای حمایتی و نظارتی در این ابزار مالی گفت: برای صیانت از حقوق سرمایه‌گذاران، تدابیر مختلفی در طراحی این گواهی‌ها در نظر گرفته شده است. وی افزود: بازارگردانی اوراق در آیین‌نامه مربوطه پیش‌بینی شده و این موضوع می‌تواند به افزایش نقدشوندگی گواهی‌های سپرده کمک کند؛ به‌گونه‌ای که سرمایه‌گذاران در صورت نیاز بتوانند اوراق خود را در بازار ثانویه به فروش برسانند. وجود بازارگردان در بازار اوراق بهادار می‌تواند به کاهش فاصله میان سفارش‌های خرید و فروش و تسهیل انجام معاملات کمک کند. در ابزارهای مالی جدید، به‌ویژه محصولاتی که با دارایی‌های پایه مانند نفت خام و میعانات گازی ارتباط دارند، نقدشوندگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا سرمایه‌گذاران علاوه بر بررسی بازده احتمالی، به امکان تبدیل دارایی خود به نقدینگی نیز توجه می‌کنند.

ارتباط سرمایه‌گذاری با قیمت جهانی نفت

یکی دیگر از ویژگی‌هایی که مدیرعامل بورس انرژی برای گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی مطرح کرد، امکان بهره‌مندی سرمایه‌گذاران از تغییرات قیمت جهانی نفت است. نظیفی با اشاره به ارتباط این ابزار با قیمت‌های جهانی نفت و سازوکار کشف قیمت بر مبنای ارز اظهار کرد: این گواهی‌ها می‌توانند گزینه‌ای برای تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری مردم و حفظ ارزش دارایی‌ها در برابر نوسانات ریال باشند.

در اقتصادهایی که با نوسانات نرخ ارز و تورم مواجه هستند، سرمایه‌گذاران همواره به دنبال ابزارهایی هستند که بتوانند بخشی از دارایی خود را در معرض دارایی‌های مرتبط با بازارهای جهانی قرار دهند. در چنین شرایطی، ابزارهای مالی مبتنی بر کالاهای ارزشمند و دارای بازار بین‌المللی می‌توانند در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران برای مدیریت دارایی‌ها مورد توجه قرار گیرند.

نفت خام و میعانات گازی از جمله محصولات مهم در بازار جهانی انرژی هستند و قیمت آنها تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله شرایط عرضه و تقاضا، تحولات اقتصادی، سیاست‌های تولیدکنندگان، وضعیت تجارت جهانی و رویدادهای ژئوپلیتیکی قرار دارد.

منابع حاصل از انتشار اوراق در کجا مصرف می‌شود؟

موضوع مهم دیگر در طراحی گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی، نحوه استفاده از منابع حاصل از انتشار این اوراق است. مدیرعامل بورس انرژی ایران در این باره توضیح داد که منابع حاصل از صدور گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی توسط شرکت ملی نفت ایران، برای توسعه میادین نفتی، طرح‌های بالادستی، پروژه‌های پالایشی و حوزه‌های مرتبط اختصاص خواهد یافت.

به گفته وی، این سازوکار می‌تواند زمینه تأمین منابع مالی مورد نیاز برای اجرای پروژه‌های صنعت نفت را فراهم کند و بخشی از سرمایه‌های موجود در جامعه را به سمت فعالیت‌های اقتصادی و زیرساختی هدایت کند.

توسعه میادین نفتی، اجرای پروژه‌های اکتشاف و تولید، افزایش ظرفیت‌های عملیاتی و تکمیل طرح‌های پالایشی از جمله حوزه‌هایی هستند که به منابع مالی قابل توجه نیاز دارند. در شرایطی که تأمین مالی پروژه‌های بزرگ انرژی با محدودیت‌هایی مواجه است، استفاده از ابزارهای بازار سرمایه می‌تواند راهکار مکملی برای تأمین منابع مورد نیاز این بخش باشد.

امکان تخصیص اوراق به مطالبات دستگاه‌ها و پیمانکاران

نظیفی همچنین به یکی دیگر از ظرفیت‌های پیش‌بینی‌شده در آیین‌نامه گواهی سپرده نفت خام اشاره کرد و گفت: بر اساس آیین‌نامه مصوب هیات وزیران، امکان تخصیص این اوراق در ازای مطالبات دستگاه‌ها و پیمانکاران دولتی نیز در نظر گرفته شده است. این ظرفیت می‌تواند به ایجاد سازوکاری برای تسویه بخشی از مطالبات و کمک به تأمین سرمایه در گردش شرکت‌های فعال در حوزه نفت منجر شود. به‌ویژه شرکت‌هایی که در بخش اکتشاف و تولید نفت فعالیت می‌کنند، برای ادامه عملیات، اجرای پروژه‌ها و توسعه ظرفیت‌های خود به منابع مالی مستمر نیاز دارند. تخصیص اوراق در مقابل مطالبات می‌تواند زمینه استفاده از ظرفیت بازار سرمایه برای مدیریت برخی تعهدات مالی و حمایت از فعالیت شرکت‌های مرتبط با صنعت نفت را فراهم کند. در چنین شرایطی، ابزار جدید علاوه بر جذب سرمایه‌گذاران عمومی، می‌تواند کارکردهای دیگری در حوزه تأمین مالی و مدیریت مطالبات نیز داشته باشد.

ظرفیت صنعت نفت برای جذب سرمایه‌های عمومی

مدیرعامل بورس انرژی ایران در بخش دیگری از سخنان خود به ظرفیت‌های صنعت نفت کشور برای جذب سرمایه اشاره کرد و گفت: با وجود محدودیت‌ها و تحریم‌های چند دهه گذشته، فعالیت‌های بالادستی و پالایشی کشور همچنان توسعه یافته و مصرف حامل‌های انرژی نیز افزایش داشته است. وی با تأکید بر اهمیت سرمایه‌گذاری در صنعت انرژی افزود: فراهم شدن امکان مشارکت مردم در این بخش می‌تواند به تقویت سرمایه‌گذاری در صنعت نفت کمک کند. صنعت نفت به‌عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصاد کشور، برای توسعه زیرساخت‌ها، افزایش ظرفیت تولید، تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام و بهبود فعالیت‌های پالایشی به منابع مالی نیاز دارد. در این میان، بازار سرمایه می‌تواند با طراحی ابزارهای متنوع، بخشی از ظرفیت‌های مالی جامعه را به سمت این صنعت هدایت کند.

بورس انرژی به دنبال گسترش مشارکت مردم

نظیفی در پایان با تأکید بر نقش بازار سرمایه در تأمین مالی بخش‌های مولد اقتصاد اظهار کرد: بورس انرژی و بازار سرمایه بستری امن برای مشارکت عمومی در تولید و تشکیل سرمایه کشور فراهم می‌کنند و امید می‌رود این ابزار جدید، زمینه مشارکت گسترده‌تر مردم در حوزه نفت خام و میعانات گازی را فراهم سازد. بر این اساس، گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی می‌تواند در صورت اجرای موفق، به یکی از ابزارهای جدید سرمایه‌گذاری در بازار انرژی تبدیل شود؛ ابزاری که از یک سو امکان ورود سرمایه‌گذاران حقیقی به حوزه نفت را فراهم می‌کند و از سوی دیگر، منابع مالی مورد نیاز پروژه‌های صنعت نفت را از مسیر بازار سرمایه تأمین خواهد کرد.

رویداد

رد پول‌های مشکوک، کلید کشف نشت اطلاعات در بورس

صدای بورس | محسن کرکه‌آبادی، مدیر سرمایه‌گذاری آرمان آتی با تأکید بر اینکه نشت اطلاعات در بازار سرمایه پدیده تازه‌ای نیست، گفت این مساله از سال‌ها قبل در بازار وجود داشته و توسعه فناوری و گسترش شبکه‌های اجتماعی صرفاً سرعت انتشار و گردش اطلاعات را افزایش داده است. به اعتقاد او، شناسایی جریان پول‌های بزرگ و ردیابی کدهایی که پیش از انتشار اخبار اقدام به خرید و فروش سنگین می‌کنند، یکی از مسیرهای اصلی سازمان بورس برای کشف منشأ نشت اطلاعات است. کرکه‌آبادی اظهار کرد که نشت اطلاعات همواره در بازار وجود داشته و نمی‌توان آن را پدیده‌ای مختص شرایط فعلی دانست. وی افزود در سال‌های گذشته نیز بارها شاهد بوده‌ایم که یک صنعت به‌صورت ناگهانی با صف خرید یا صف فروش مواجه شده و یک یا دو روز بعد، خبری منتشر شده که می‌توانسته دلیل آن تحرکات معاملاتی باشد.

به گفته وی، توسعه فناوری و شبکه‌های اجتماعی باعث شده دسترسی به اطلاعات سریع‌تر و گسترده‌تر شود و همین مساله گردش اطلاعات زودهنگام را تشدید کرده است. البته این پدیده حتی در بازارهای توسعه‌یافته نیز به‌طور کامل قابل کنترل نیست و در بازارهایی مانند امریکا هم نمونه‌هایی از آن مشاهده می‌شود. با این حال، سطح قانون‌گذاری و نظارت می‌تواند در میزان گسترش و نحوه برخورد با این تخلفات نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد.

مدیر سرمایه‌گذاری آرمان آتی با اشاره به مسیر انتشار اطلاعات در سامانه کدال توضیح داد که بخشی از اطلاعات ممکن است از داخل شرکت‌ها و در فرآیند آماده‌سازی، بارگذاری و تأیید گزارش‌ها به بیرون درز کند. وی تأکید کرد منشأ نشت اطلاعات لزوماً شرکت‌های بورسی نیستند و در موضوعات کلان‌تر، امکان دارد اطلاعات از سطوح بالاتر تصمیم‌گیری و نهادهای سیاست‌گذار منتشر شود. کرکه‌آبادی با اشاره به موضوعاتی مانند تغییرات کارمزدها و تخفیفات مرتبط با شرکت‌های پالایشی گفت: اطلاعات مربوط به این تصمیمات ممکن است پیش از اعلام رسمی، از مسیر نهادهای بالادستی به بازار برسد. حتی در برخی موارد، خود شرکت‌های فعال در صنعت نیز ممکن است پیش از انتشار عمومی تصمیمات از جزییات آن مطلع نباشند.

بر این اساس، محدود کردن بررسی‌ها به ناشران و فرآیند انتشار گزارش در کدال نمی‌تواند تمام ابعاد نشت اطلاعات را روشن کند. زنجیره انتقال اطلاعات از زمان شکل‌گیری یک تصمیم تا انتشار عمومی آن باید مورد بررسی قرار گیرد.

کرکه‌آبادی در تشریح راهکارهای مقابله با نشت اطلاعات، ردیابی جریان نقدینگی و بررسی رفتار کدهای معاملاتی را ضروری دانست و گفت نمی‌توان انتظار داشت سرمایه‌گذاران خرد به‌تنهایی یک صنعت را با حجم قابل توجهی از عرضه یا تقاضا مواجه کنند. به گفته وی، معمولاً حرکت‌های سنگین معاملاتی با ورود پول‌های بزرگ آغاز می‌شود و پس از آن، سایر معامله‌گران با مشاهده جهت حرکت بازار به این جریان می‌پیوندند. در شرایط پرریسک، به‌ویژه هنگام افزایش نگرانی‌های سیاسی و نظامی، ممکن است سهامداران خرد نیز با مشاهده فشار فروش در یک صنعت، از رفتار معامله‌گران بزرگ پیروی کنند و برای جلوگیری از زیان احتمالی، سهام خود را بفروشند. از نگاه مدیر سرمایه‌گذاری آرمان آتی، نقطه آغاز این تحرکات اهمیت بیشتری دارد؛ بنابراین سازمان بورس باید به‌جای تمرکز صرف بر رفتار جمعی معامله‌گران، کدهایی را شناسایی کند که جریان اصلی خرید یا فروش از سوی آنها آغاز شده است. مدیر سرمایه‌گذاری آرمان آتی در ادامه با اشاره به تجربه بازار سرمایه در مقاطع حساس سیاسی و نظامی اظهار کرد که پیش از برخی تحولات مهم، از جمله در دوره‌هایی که احتمال وقوع درگیری نظامی افزایش پیدا کرده یا جنگ رخ داده است، فروش‌هایی در بازار سهام مشاهده شده که پس از وقوع رویداد، درباره زمان‌بندی و منشأ آنها گمانه‌زنی‌هایی مطرح شده است. کرکه‌آبادی با اشاره به برخی گمانه‌زنی‌ها درباره ارتباط معامله‌گران با افراد مطلع از تحولات سیاسی گفت چنین مواردی ضرورت بررسی دقیق معاملات پیش از انتشار اخبار مهم را برجسته می‌کند. وی معتقد است سازمان بورس با دسترسی به اطلاعات معاملات می‌تواند کدهایی را که پیش از انتشار اخبار مهم اقدام به فروش یا خرید سنگین کرده‌اند، شناسایی و رفتار معاملاتی آنها را بررسی کند. این بررسی باید مشخص کند چه کدهایی در آستانه انتشار یک خبر بااهمیت، موقعیت خود را تغییر داده‌اند و آیا میان زمان معاملات و اطلاعاتی که بعداً منتشر شده، ارتباط معناداری وجود دارد یا خیر.

کرکه‌آبادی با اشاره به سابقه ابطال برخی معاملات مشکوک در بازار سرمایه گفت: سازمان بورس در مواردی توانسته است رفتارهای غیرعادی معاملاتی را شناسایی کند و حتی به ابطال معاملات منجر شود. با این حال، به اعتقاد وی، بخش قابل توجهی از این اقدامات بیشتر در حوزه دستکاری قیمت متمرکز بوده و موضوع نشت اطلاعات همچنان به پیگیری جدی‌تری نیاز دارد. وی تأکید کرد سازمان بورس باید از ظرفیت اطلاعاتی خود برای ردیابی خرید و فروش‌های سنگین استفاده کند و مشخص سازد چه کدهایی پیش از انتشار عمومی اخبار وارد موقعیت خرید یا فروش شده‌اند. به گفته مدیر سرمایه‌گذاری آرمان آتی، این امکان وجود دارد که با بررسی مسیر معاملات و شناسایی کدهای آغازگر تحرکات غیرعادی، سرنخ‌های مهمی از منشأ نشت اطلاعات به دست آید. اظهارات کرکه‌آبادی نشان می‌دهد نشت اطلاعات در بازار سرمایه صرفاً یک مساله مرتبط با تأخیر در انتشار گزارش‌های کدال نیست، بلکه زنجیره‌ای از دسترسی‌های زودهنگام در سطوح مختلف شرکت‌ها و نهادهای تصمیم‌گیر را در بر می‌گیرد. در بازاری که بخشی از معامله‌گران پیش از انتشار عمومی اطلاعات امکان تغییر موقعیت معاملاتی خود را دارند، رقابت میان سرمایه‌گذاران دیگر بر مبنای دسترسی برابر به اطلاعات شکل نمی‌گیرد. نتیجه چنین وضعیتی، تضعیف اعتماد عمومی و کاهش کارایی بازار خواهد بود. در این میان، برخورد با نشت اطلاعات نباید به ابطال چند معامله مشکوک محدود بماند. ردیابی منشأ معاملات، شناسایی کدهای آغازگر خرید و فروش‌های سنگین و پیگیری مسیر انتقال اطلاعات از زمان شکل‌گیری تصمیم تا انتشار رسمی آن، حلقه‌هایی هستند که بدون آنها نمی‌توان انتظار داشت این معضل به‌صورت ریشه‌ای مهار شود.